

Broeihopen in Groot-Amsterdam

Voor het vermelden van de resultaten eerst even aandacht voor het volgende!

Jubileum

Het broeihoop project in het Amstelveense Poelgebied, in 1994 gestart door Hein Koningen en Martin Melchers, bestaat 20 jaar. Dat is een fraaie lange reeks van spitten en tellen!

Hoe ontstond het ook weer?

Het spoorlijntje van het Haarlemmermeerstation in Amsterdam naar Uithoorn en verder, was van oudsher bij reptielenliefhebbers bekend om zijn populatie ringslangen. De grootste aantallen slangen lagen altijd tussen de pollen pluimzegge aan de waterkant ter hoogte van de Grote Poel bij Amstelveen. Overige waarnemingen betroffen zwerfende exemplaren. Het Amstelveense Poelgebied herbergt al heel lang een zich reproducerende populatie ringslangen. Gedocumenteerde voortplanting vond plaats bij een tuincentrum tegenover het spoordijkje. Langs de waterkant opgeslagen tuinafval diende hier als broeihoop. In 1994 werd het tuinafval opgeruimd en de oever opnieuw geschoeid. Zoveel netheid bracht de populatie in gevaar. Het was een grote populatie want eind jaren tachtig zijn hier op een topdag eens 25 ringslangen waargenomen. Hein en ik brachten in 1994 een bezoek aan het spoordijkje en zagen 7 ringslangen. Ze zaten er dus nog steeds.

De Wilde Stad en het spoordijkje

En passant bedachten we op het spoordijkje het plan een boek te schrijven voor het 100-jarige jubileum van de oudste afdeling van de KNNV van Nederland, die van Amsterdam. Dat boek getiteld De Wilde Stad is er ook daadwerkelijk gekomen. Het spoordijkje bleek een inspirerende plek want toen Hein zag dat de broeihopen verdwenen waren kwam hij onmiddellijk in actie, en nog dat zelfde jaar liet hij een serie broeihopen aanleggen op het talud van het spoordijkje tegenover het tuincentrum. In het najaar van 1994 vonden we in een broeihoop een legsel van 25 eieren. Sindsdien vonden we jaarlijks steeds meer eieren. Dat zou niet zo blijven want dwars door het rustige, weinig betreden gebied, werd een fietspad aangelegd. Ter compensatie wel met 18 faunapassages onder het fietspad door. Het fietspad is nu een populaire doorgangsweg en behoort tot de drukst bereden routes in Amstelveen. De ringslangen bleven de locatie met broeihopen trouw maar de aantallen namen af. Wat bleek het geval...

Pro Rail stort 18 faunapassages dicht

Pro Rail stortte alle 18 faunapassages dicht omdat de stabiliteit van de spoordijk in gevaar kwam. Grotere onzin is niet denkbaar.

(Foto: Martin Melchers)

Intercity's, zware goederentreinen of hoge snelheidstreinen komen hier niet. Het is een museumlijntje. Er rijdt eenmaal per week, heel langzaam, een trammetje en dan alleen nog in de zomer. Uitgerekend in het twintigste jaar van ons langjarige broeihoopproject vonden we nul eieren in de broeihopen. We hebben toch het glas geheven op ons jubileum en kregen van de Amsterdamse Bos-collega's een cadeau.

Het mooiste cadeau zou echter zijn dat Pro Rail zijn vijandige houding naar de ringslangen hier laat varen en de faunapassages weer opent. Amstelveen kan door het aanbrengen van takkenrillen naar de passages het gebruik hiervan bevorderen. Deskundige adviseurs zijn beschikbaar.

Telresultaten

In alle broeihopen bij elkaar 3.828 eieren, uitgekomen 2.992.

lokatie	aantal eieren 2012	uitgekomen 2012
Amsterdamse Bos	1025	889
Diemberbos	1328	674
Diemerzeedijk	587	583
Nesciobrug Diemenzijde	521	516
Waterland Oost	351	314
Bijlmerweide Noord	16	16
	3828	2992

Het resultaat in 2012 was totaal 2.268, uitgekomen 1.988. Het totaal aantal eieren is toegenomen en het totaal aantal uitgekomen eieren eveneens. Vooral door de broeihopen in het Diemberbos is het aantal spectaculair gestegen. Hopelijk komt er continuïteit in dit succesvolle project dat nu begeleid wordt door ringslangdeskundige bij uitstek Pieter de Wijer. Diemberbos, van harte gefeliciteerd met de eerste plaats qua aantal eieren.

Pro Rail stelt teleur

Het is het nu verboden om op de oudste trajecten in Groot-Amsterdam langs Diemenspoor en Diemerdriehoek te lopen. Bram Kristel heeft in de Diemerdriehoek in zijn spoortuintje 10 jaar broeihopen aangelegd van hoofdzakelijk natuurlijk materiaal zoals wilgenroosje, brandnetels en andere bladdragende kruiden. Alle jaren had Bram succes. Hij heeft er in zijn eentje voor gezorgd dat hier 4.220 eieren zijn afgezet in zijn broeihoop waaruit in die tien jaar dat er een broeihoop aanwezig was 3.117 slangetjes zijn geboren. Sinds 2010 is hier geen broeihoop meer die door een deskundige wordt aangelegd en geteld. Wel heeft Pro Rail na het verwijderen van de spoortuintjes een ringslang-reservaat aangelegd. Door gebrek aan beheer groeit het gebiedje

snel dicht met bomen en niemand volgt het resultaat. Jammer, maar het lijkt er sterk op dat de ringslangen op zoek naar een plek om hun eieren af te zetten de spoordijk grotendeels hebben verlaten en nu de broeihopen in het natuurgebiedje onder de Nescio-brug hebben ontdekt. Bosvorming is, evenals in het ringslangreservaat langs het spoor, de grootste vijand van dit prachtige biotoopje. Onder de Nescio-brug heeft al menige fietser een ringslang in de waterpartijen zien zwemmen. Wie heeft dit gebiedje ingericht?

Tot slot

Afgaande op de resultaten met aangelegde broeihopen kunnen we stellen dat het goed gaat met de ringslang in Groot-Amsterdam. Hopelijk is dit ook weer in 2014 het geval. Blijf ze aanleggen die hopen en geniet van het eieren tellen.

Martin Melchers

RAVON coördinator ringslangmonitoring Groot-Amsterdam

Pad met bloedzuiger

In Schubben & slijm nr. 4 (pag. 4) is een kort artikel opgenomen over een paardebloedzuiger die een kamsalamanderlarve verslindt. Eric Barenbrug stuurde ons een unieke foto van een pad met bloedzuiger. De voedselopname door bloedzuigers kun je verdelen in 2 verschillende categorieën: het inslikken van hun prooi (bijvoorbeeld paardenbloedzuiger) of door het aanboren en bloedzuigen (bijvoorbeeld medicinale bloedzuiger). De medicinale bloedzuiger leeft van zoogdieren, vogels, vissen en met name van amfibieën. Bloedzuigers die zich alleen voeden met amfibieën groeien langzamer en hebben langer nodig voor geslachtsrijping dan bloedzuigers die ook op zoogdieren parasiteren. Dit komt doordat zoogdieren een hoger energetisch gehalte hebben in vergelijking met amfibieën. Kikkers en salamanders hebben vaak minder bloed volume dan zoogdieren waardoor de bloedzuiger vaak nog niet verzadigd is als de dieren zijn leeggezogen. Wanneer de bloedzuiger wel is verzadigd zoekt hij naar dieper water waar hij zich verschuilt.

Op de foto is te zien hoe een donkere bloedzuiger zich vastklampt aan een gewone pad. Vermoedelijk een onechte paardenbloedzuiger. De vraag is of deze aan het 'verslinden' is of bloed aan het zuigen. (Foto: Eric Barenbrug)

